

N:o 1.

Af herr **Ekman**, angående skrifvelse till Konungen om uppgörande af förslag till författningsändringar i syfte att beslutanderätten i frågor om försäljning af brännvin, vin och öl må tillkomma allmän rådstuga eller kommunalstämma äfven i kommuner, där stads- eller kommunalfullmäktige finnas.

Frågan om ett ökad inflytande för kommunerna beträffande rätten till detaljhandel med brännvin, vin och öl har inom de breda lagren af vårt folk alltmera trädt i förgrunden. I den mån sträfvandena härutinnan uppbäras af ett verkligt nykterhetsintresse och af omsorgen om vårt folks fysiska och andliga väl, äro de ock förtjänta af synnerligt beaktande. I detta afseende behöfver jag endast hänvisa till de skäl, som upprepade gånger från sakkunnigt håll anförts inom Riksdagen vid behandlingen af hithörande spörsmål.

Enligt nu gällande förordningar om försäljning af brännvin och om försäljning af vin och öl af den 9 juni 1905 äger å landet kommunen — med undantag allenast för äldre gästgifverier samt utskänkning vid badorter m. m. — rätt att förhindra all utskänkning eller utminuterung af såväl brännvin som vin och öl, och torde de allra flesta landskommuner i riket äfven hafva begagnat sig af denna rättighet. I städerna har kommunen samma makt, utom i fråga om tillstånd att till afhämtning försälja vin och öl. Emellertid hafva dessa bestämmelser för städerna

i allmänhet icke i nykterhetsvänligt intresse ledt vidare än till mer eller mindre omfattande inskränkningar i försäljningsrättigheternas antal. Totalt förbud lär ha beslutats endast af en enda af landets städer.

Krafvet på ett ökad kommunalt inflytande uti ifrågavarande afseende har sålunda sin största betydelse för städerna. Att dessa hittills visat sig mera obenägna än landsbygdens kommuner att begagna sig af sin makt härutinnan torde bero på flera samverkande orsaker, icke minst den att de ekonomiska intressena af spritdrycksförsäljningen äro ofantligt mycket större i städerna än på landsbygden. Som bekant kommer dock detta intresse till följd af de vid förordningen om försäljning af brännvin den 9 juni 1905 fogade öfvergångsstadganden att så småningom i väsentlig grad minskas.

En annan orsak är emellertid otvifvelaktigt att söka däruti, att — under det att beslutanderätt i hithörande frågor inom landskommunerna nästan undantagslöst utöfvas *omedelbart* å kommunalstämmorna — enahanda beslutanderätt däremot i städerna nästan lika undantagslöst utöfvas, icke *omedelbart* å allmänna rådstugan utan *medelbart* genom stadsfullmäktige. Det stora flertalet af dessa väljes icke uteslutande eller i första rummet med hänsyn till nykterhetsfrågorna utan med hänsyn till kandidaternas ställning och förmåga med afseende å kommunens förvaltning i det hela. Och mången, som vid en personlig omröstning angående en speciell nykterhetsfråga skulle vara benägen att stödja de nykterhetsvänliga sträfvandena, anser sig, då fråga är om val af stadsfullmäktige, icke kunna taga särskild hänsyn till dessa, utan röstar på den kandidat, som i allmänhet sedt är bäst skickad att utföra ett gagneligt kommunalt arbete.

Därest frågorna rörande rätt till handel med spirituösa drycker undantoges från stadsfullmäktiges beslutanderätt och förlades till allmänna rådstugan, där nykterhetsintressena mera obehindradt kunde komma till sin rätt, skulle helt visst nykterhetssaken därpå vinna, i all synnerhet efter den betydande demokratisering af den kommunala röst-rätten, som redan blifvit preliminärt beslutad.

Tanken att från kommunens valda fullmäktige undantaga beslutanderätten i visst eller vissa ämnen, såsom här ofvan antydts i fråga om försäljningen af spritdrycker, är redan nu icke främmande för våra kommunallagar. Förordningen om kommunalstyrelse på landet innehåller nämligen i 33 § att, om kommunens beslutanderätt är öfverlåten å kommunalfullmäktige, vissa i nämnda paragraf uppräknade ärenden, såsom

afhändande af kommunen tillhörig fastighet m. m., likväl ej må af kommunalfullmäktige upptagas, utan skola alltid å kommunalstämma handläggas.

Ett sådant undantag beträffande försäljningen af spirituösa drycker är så mycket mera befogadt, som frågan härom är af en så viktig och omfattande social och sedlig innebörd och berör så omedelbart hemmen och de enskilda medlemmarna af kommunen, att den *omedelbara* beslutanderätten här otvifvelaktigt är den naturligaste och riktigaste. Och då de röstägande på landsbygden i regeln hafva denna fördel, synes det vara fullt berättigadt att fordra, att äfven städernas röstberättigade invånare, män och kvinnor, må beredas rätt att i en sedlighetsfråga af så genomgripande betydelse som den nu nämnda själfva omedelbart besluta för eller emot.

Jag anser sålunda, att beslutanderätten i alla sådana frågor rörande rättighet till försäljning af spirituösa drycker, hvilka enligt förordningarna om försäljning af brännvin samt af vin och öl skola hänskjutas till kommunens afgörande eller utlåtande, bör tillkomma — icke stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige, genom hvilka kommunens beslutanderätt endast medelbart utöfvas — utan kommunens röstberättigade medlemmar omedelbart å allmän rådstuga eller kommunalstämma äfven i de kommuner, där stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige finnas.

Anmärkas bör, att frågan härom kan bedömas aldeles oberoende af frågan om införande af lokalt folkomröstningsveto. Ty dels är det ovisst, om denna fråga under den närmaste framtiden kan bringas till lösning, och dels skulle ju allt framgent det af mig antydda sättet för utöfvande af kommunernas beslutanderätt äga tillämplighet och blifva nykterhetssaken till gagn i alla de kommuner, där folkomröstningen komme att utfalla till förmån för spritdrycksförsäljningens bibehållande, för bestämmande af den större eller mindre omfattningen af denna försäljning.

För reformens genomförande erfordras emellertid åtskilliga ändringar i de nu gällande kommunallagarna och, såsom en följd däraf, äfven jämkningar i de omförmälda försäljningsförordningarna; och då nämnda ändringar lämpligast torde bära genom Kungl. Maj:ts försorg utarbetas, hemställer jag vördsamt,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och

för Riksdagen, i den mån sådant grundlagsenligt bör ske, framlägga förslag till sådana ändringar i gällande författningar, att beslutanderätten i frågor rörande rättighet till försäljning af brännvin, vin och öl må tillkomma kommunens röstberättigade medlemmar omedelbart å allmän rådstuga eller kommunalstämma äfven i kommuner, där stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige finnas.

Stockholm den 19 januari 1909.

K. J. Ekman.
